

14/2011

Keskustelupalstojen ylläpitäjien vastuu

Lausuntotiivistelmä

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

14/2011

Keskustelupalstojen ylläpitäjien vastuu

Lausuntotiivistelmä

21.3.2011

Julkaisun nimi Keskustelupalstojen ylläpitäjien vastuu
Lausuntotiivistelmä

Tekijä Lainsäädäntösihteeri Mirja Salonen

**Oikeusministeriön
julkaisu** 14/2011
Mietintöjä ja lausuntoja

OSKARI numero OM 4/41/2009 **HARE numero** OM018:00/2009

ISSN-L 1798-7105
ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (PDF) 978-952-259-074-9

URN URN:ISBN: 978-952-259-074-9
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-259-074-9>

**Asia- ja avain-
sanat** rasistiset rikokset, sananvapaus

Tiivistelmä Keskustelupalstojen ylläpitäjien vastuuta koskeva muistio lähetettiin lausunnolle rasistiset rikokset -työryhmän mietinnön (OM Mietintöjä ja lausuntoja 3/2010) liitteenä keväällä 2010. Muistiossa kysyttiin, onko tarpeen ryhtyä lisäämään internet-sivustojen ylläpitäjien vastuuta rasistisesta kirjoittelusta tai selvittämään perusteellisemmin vastuun lisäämisen tarvetta.

Lausuntoa pyydettiin 31 taholta, jotka edustivat viranomaisia, järjestöjä ja asiantuntijoita. Lausuntoja saatiin 18.

Noin puolet lausunnonantajista oli keskustelupalstan ylläpitäjien vastuun lisäämisen kannalla tai ainakin kannatti vastuun lisäämisen tarkempaa selvittelyä. Toinen puoli lausunnonantajista vastusti ylläpitäjien vastuun lisäämistä tai ainakin suhtautui vastuun lisäämiseen varauksellisesti.

Keskustelupalstan ylläpitäjien vastuun lisäämistä lainsäädännön keinoin kannatti seitsemän lausunnonantajaa (Valtakunnansyyttäjänvirasto, vähemmistövaltuutettu, Keskusrikospoliisi, Itä-Suomen hovioikeus, Itä-Uudenmaan kärjäoikeus, Oulun kärjäoikeus ja OTT Riitta Ollila).

Keskustelupalstan ylläpitäjien vastuun lisäämistä vastusti kahdeksan lausunnonantajaa (Liikenne- ja viestintäministeriö, Valtioneuvoston oikeuskansleri, EFFI, Piraattipuolue, Vapaan sanan yhdistys, Suomen Journalistiliitto, Viestinnän Keskusliitto ja professori Kimmo Nuotio), joista Nuotio ei kuitenkaan sulkenut kokonaan pois lainsäädännöllisiä toimenpiteitä.

21.3.2011

Publikationens titel	Ansvar för upprätthållare av diskussionsspalter Remissammandrag		
Författare	Lagstiftningssekreterare Mirja Salonen		
Justitieministeriets publikation	14/2011 Betänkanden och utlåtanden		
OSKARI nummer	OM 4/41/2009	HARE nummer	OM018:00/2009
ISSN-L	1798-7105		
ISSN (PDF)	1798-7105		
ISBN (PDF)	978-952-259-074-9		
URN	URN:ISBN: 978-952-259-074-9		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-259-074-9		
Sak- och nyckelord	rasistiska brott, yttrandefrihet		

Referat

En promemoria om ansvaret för upprätthållare av diskussionsspalter sändes under våren 2010 på remiss som en bilaga till betänkandet från arbetsgruppen för rasistiska brott (JM Betänkanden och utlåtanden 3/2010). I promemorian ställdes frågan om huruvida det är nödvändigt att öka ansvaret för upprätthållarna av internsidor med anledning av rasistiska skrivelser eller att grundligare börja utreda behovet av ett ökat ansvar.

Utlåtanden begärdes från 31 instanser som representerade myndigheter, organisationer och sakkunniga. Aderton utlåtanden gavs in.

Ca hälften av remissinstanserna understödde att ansvaret för upprätthållarna av diskussionsspalter ska ökas eller understödde åtminstone en närmare utredning av möjligheten till ökat ansvar för upprätthållarna. Den andra hälften av remissinstanserna motsatte sig ett ökat ansvar för upprätthållarna eller förhöll sig åtminstone reserverat till ett sådant.

Ett ökat ansvar med lagstiftningsmedel för upprätthållare av diskussionsspalter understöddes av sju remissinstanser (Riksåklagarämbetet, minoritetsombudsmannen, Centralkriminalpolisen, Östra Finlands hovrätt, Östra Nylands tingsrätt och JD Riitta Ollila).

Åtta remissinstanser motsatte sig ett ökat ansvar (Kommunikationsministeriet, Justitiekanslern i statsrådet, EFFI, Piraattipuolue, Vapaan sanan yhdistys, Finlands Journalistförbund, Mediernas Centralförbund och professor Kimmo Nuotio), av vilka Nuotio dock inte helt uteslöt lagstiftningsåtgärder.

SISÄLLYS

Lausuntopyynnöt ja lausunnot.....	9
1. Lausuntojen pääsisältö	9
2. Voimassa olevan lainsäädännön arviointi.....	9
2.1 Yleistä	9
2.2 Arviot sähkökauppalaista eli laista tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoamisesta (458/2002).....	11
2.3 Velvollisuus poistaa rasistinen sisältö tuomioistuimen määräyksestä – sananvapausslain arviointi	12
3. Yleisarvio valvonta-, poistamis- ja rangaistusvastuun lisäämistarpeesta	13
4. Valvottava rikos ja valvonnan laiminlyönnistä seuraava rangaistus.....	18
5. Valvonta- ja poisottovastuusta tarkemmin	19
6. Sisällön toteaminen rikolliseksi.....	20
7. Muiden keinojen huomioonottaminen.....	21
Liite 1	23
Liite 2	28

Lausuntopyynnöt ja lausunnot

Keskustelupalstojen ylläpitäjien vastuuta koskeva muistio lähetettiin lausunnonlehdelle rasistiset rikokset -työryhmän mietinnön (OM Mietintöjä ja lausuntoja 3/2010) liitteenä keväällä 2010. Muistiossa kysyttiin, onko tarpeen ryhtyä lisäämään internet-sivustojen ylläpitäjien vastuuta rasistisesta kirjoittelusta tai selvittämään perusteellisemmin vastuun lisäämisen tarvetta.

Lausuntoa pyydettiin 31 taholta, jotka edustivat viranomaisia, järjestöjä ja asiantuntijoita. Lausuntoja saatiin 18, joista kaksi oli annettu oma-aloitteisesti (*Piraattipuolue ja Vapaan sanan yhdistys*).

Perusteellisimmin asiaa arvioivat *Valtioneuvoston oikeuskansleri, Keskusrikospoliisi (KRP), Electronic Frontier Finland (EFFI), Viestinnän Keskusliitto ry ja OTT Riitta Ollila*.

Lausuntojen pohjana ollut muistio löytyy lausuntotiivistelmän liitteestä 1. Lausunnon toimittaneet tahot ilmenevät lausuntotiivistelmän liitteestä 2.

1. Lausuntojen pääsisältö

Noin puolet lausunnonantajista oli keskustelupalstojen ylläpitäjien vastuun lisäämisen kannalla tai ainakin kannatti vastuun lisäämisen tarkempaa selvittelyä. Toinen puoli lausunnonantajista vastusti ylläpitäjien vastuun lisäämistä tai ainakin suhtautui vastuun lisäämiseen varauksellisesti.

Keskustelupalstan ylläpitäjien vastuun lisäämistä lainsäädännön keinoin kannatti seitsemän lausunnonantajaa (*Valtakunnansyyttäjänvirasto, vähemmistövaltuutettu, KRP, Itä-Suomen hovioikeus, Itä-Uudenmaan käräjäoikeus, Oulun käräjäoikeus ja Ollila*).

Keskustelupalstan ylläpitäjien vastuun lisäämistä vastusti kahdeksan lausunnonantajaa (*Liikenne- ja viestintäministeriö, Valtioneuvoston oikeuskansleri, EFFI, Piraattipuolue, Vapaan sanan yhdistys, Suomen Journalistiliitto, Viestinnän Keskusliitto ja professori Kimmo Nuotio*), joista *Nuotio* ei kuitenkaan sulkenut kokonaan pois lainsäädännöllisiä toimenpiteitä.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Helsingin käräjäoikeus ja Seta ry eivät ottaneet suoranaista kantaa vastuun lisäämiseen.

2. Voimassa olevan lainsäädännön arviointi

2.1 Yleistä

KRP toteaa, että keskustelupalstan ylläpitäjälle ei ole säädetty nimenomaista velvollisuutta poistaa lainvastaista kirjoitusta tai estää kyseisen tiedon saamista ylläpitämiltään sivuilta. Rikosoikeudellinen vastuu voi tulla arvioitavaksi, jos ylläpitäjä esimerkiksi

tietoisesti sallii palstan muodostuvan rikollisten viestien julkaisukanavaksi tai tietoisesti sallii julkaistun lainvastaisen viestin jäämisen yleisön saataville. Eräänä keskeisenä elementtinä rikostunnusmerkistön täyttymisen ja tahallisuuden arvioinnissa tällaisissa tapauksissa on ylläpitäjälle mahdollisesti syntyvä erityinen oikeudellinen velvollisuus estää lainvastaisen tiedon leviäminen sekä hänen velvollisuutensa valvoa aktiivisesti palstalla julkaistavien viestien sisältöä sekä poistaa lainvastaiset viestit lainvastaisuuden edellytysten täytyessä.

KRP:n mukaan tällä hetkellä voidaan tunnistaa selkeästi kaksi tilannetta, jossa keskustelupalstan ylläpitäjällä ei ole sen enempää mainittavaa kannustinta, kuin velvoitettakaan poistaa rasistista sisältöä. Toisessa tilanteessa taustalla on sääntelykysymys, toisessa ympäristön (tekninen) ominaispiirre.

Suomalaisilla viranomaisilla ei *KRP:n* mukaan lähtökohtaisesti ole toimivaltuutta puuttua oikeudenkäyttöpiirinsä ulkopuolella tarjottujen keskustelupalstojen sisältöön, vaan viranomaisten tulee tällöin käyttää toimenpiteiden toteuttamiseen soveltuvaa oikeusapumenettelyä. Jos kuitenkin palvelua tarjotaan sellaisesta maasta, jonka oikeuskulttuurissa sananvapaus on erityisen voimakkaasti suojattu perusoikeus, rasistisen sisällön poistaminen ei välttämättä onnistu, vaikka se hyvinkin selkeästi täyttäisi Suomessa rikostunnusmerkistön.

KRP:n mukaan kokonaan ilman rasistisen aineiston poistomahdollisuutta jäävät luonnollisesti myös sellaiset reaaliaikaiset ja hajautetulla arkkitehtuurilla toteutetut keskustelujärjestelmät, joissa ylläpitäjällä ei ole teknisiä keinoja vaikuttaa jälkikäteen sisältöön. Tällaisissa keskustelujärjestelmissä sisältö ei ole viestin lähettämisen jälkeen enää palvelimen ylläpitäjän, vaan ainoastaan yksittäisten keskustelijoiden hallussa. Tällaiset palvelut kuuluvat siis sääntelyn piiriin, mutta poiston toteuttaminen ei ole kohtuudella mahdollista.

KRP:n mukaan lainsäätäjä on jo nyt voimassaolevassa lainsäädännössä asettanut – tai lainsäätäjän tarkoituksena on ollut asettaa – verkon keskustelupalstojen ylläpitäjille eri perustein määräytyviä kannustimia sekä velvoitteita poistaa keskustelupalstoilta sellainen rasistinen sisältö, joka näyttää täyttävän rikosnimikkeen ”kiihottaminen kansanryhmää vastaan” (RL 11:10) tunnusmerkistön.

KRP:n mukaan tietoyhteiskunnan palvelun tarjoamisesta annetun lain 15 § ja sananvapauslain 18 § kattavat suuren osan keskustelupalstaviestinnästä. Niiden väliin jää kuitenkin sääntelemätön – tai ainakin harmaa – alue, jossa sen enempää palveluntarjoajalla kuin viranomaisilla ei ole selkeää toimivaltuutta poistaa rasistista sisältöä.

KRP:n mukaan keskeisimmin sääntelemättömäksi alueeksi jäävät kaksi ehtoa täyttävät kotimaiset keskustelupalstat: Palstan tulee olla rajatun joukon käytössä siten, että käyttäjäpiiri on sen verran suuri, että RL 11:10 (Kiihottaminen kansanryhmää vastaan) tunnusmerkistön voidaan katsoa täyttyvän, mutta kuitenkin sen verran valikoitunut, ettei sananvapauslain 18 § ole käytettävissä. Lisäksi palstan toimintamallin tulee olla sellainen, jonka osalta ei voida selkeästi nähdä, että kyseessä olisi vastikkeellinen tietoyhteiskunnan palvelu (Laki tietoyhteiskunnan palvelun tarjoamisesta, 2 §, 1. momentti, 4.

kohta). Esimerkki sääntelemättömästä palvelusta saattaisi olla verovaroin ylläpidetyissä palvelimissa tarjotut oppilaitosten opiskelijoiden omat keskustelupalstat.

Ollilan mukaan sananvapauteen ei sisälly ehdotonta oikeutta päästä toisen hallinnoimaan mediaan tai palveluun. Julkaisija tai sivuston ylläpitäjä päättää julkaisun tai sivuston sisällöstä. Kun verkkomaailmassa median portinvartijan rooli on vähäinen, rangais- tavaksi epäillyn viestin poisto ei aiheuta lähettäjälle suurta vahinkoa.

Ollilan mukaan voimassa oleva lainsäädäntö antaa Internet-sivuston ylläpitäjälle mahdollisuuksia valvoa ja poistaa rasistista aineistoa ja muutakin ilmaisurikoksen tunnus- merkistön täyttävää materiaalia. Sananvapauslain 5 luvun verkkoviestin tunnistamistie- tojen luovuttamista ja verkkoviestin jakelun keskeyttämistä koskevat säännökset antavat mahdollisuuden puuttua rikolliseen materiaaliin. Ongelma on, ettei näihin pakkokeinoi- hin useinkaan ryhdytä. Sivuston ylläpitäjä voi jopa sopimusehdoilla sekä ennako- ja jälkimoderoinnilla poistaa sellaisia viestejä, jotka eivät vastaa sivuston tarkoitusta. Kei- noja rikollisen materiaalin poistoon on, mutta ongelma on, ettei niitä haluta useinkaan käyttää. Suosituilla sivustoilla viestien suuri määrä lisää moderoinnin kustannuksia. Vaikka laiton materiaali poistetaan joltakin sivustolta, se on helppo siirtää toiselle sivus- tolle.

2.2 Arviot sähkökauppalaista eli laista tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoamisesta (458/2002)

KRP:n mukaan laissa tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoamisesta (458/2002) säädetään tietoyhteiskunnan palveluna (2 §) tarjotun tallennuspalvelun tuottajaa koskeva kannus- tin poistaa palvelusta ilmeisesti lainvastainen rasistinen sisältö (15 §).

KRP:n mukaan vaikkei se pykälän otsikoinnista (”Vastuuvapaus tietojen tallennuspal- veluissa”) olekaan aivan ilmeistä, 15 §:ssä asetetaan palveluntarjoajalle käytännöllisesti katsoen velvoite poistaa jakelusta muun muassa sellainen sisältö, joka on ilmeisesti ri- koslain ”Kiihottaminen kansanryhmää vastaan” -rikosnimikkeen vastainen. Jos palve- luntarjoaja ei poista tällaista aineistoa saatuaan siitä tiedon, palveluntarjoajalla ei ole vastuuvapautta aineiston jakamisen osalta. Tällöin oikeusministeriön muistiossa laajalti käsitellyt osallisuuskysymykset saattavat tulla myös esitutkinnassa tarkasteltaviksi. Vas- taavasti siviiliprosessissa voidaan tällöin nostaa esille erilaisia vastuukysymyksiä. Niinpä palveluntarjoajalla on vähintään voimakas kannustin, ellei peräti de facto - velvoite, poistaa palvelusta ilmeisen rasistinen aineisto.

KRP:n mukaan lakia tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoamisesta sovelletaan (1 §) tie- toyhteiskunnan palveluihin (2 §). Tietoverkossa vastiketta vastaan tarjotut mainosrahoit- teiset keskustelupalstat selvästikin kuuluvat lain soveltamisalan piiriin. Niissä on lisäksi kyse lain 15 §:ssä tarkoitetuista tallennuspalveluista. Kaikilta osin soveltamisala ei kui- tenkaan ole aivan helposti tunnistettavissa. Nimenomaan lain 2 §:ssä 1 momentin 4. kohdassa asetettu vaatimus palvelun tarjoamisen *vastikkeellisuudesta* aiheuttaa tiettyjä haasteita soveltamisalan rajaamiseen – olkoonkin, että kysymystä on jossain määrin avattu hallituksen esityksen perusteluissa. 15 §:n soveltamista hankaloittaa myös se, että tunnusmerkistöpuunninnan joutuu tekemään tallennuspalvelun tarjoaja. Keskustelupals-

toja tarjoavilla organisaatiolla on harvoin rikosoikeuden asiantuntemusta käytettävissä.

EFFI toteaa arvioidessaan tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 15 §:ää, että mitään sanktiota ylivarovaisuudesta ei ole, joten palveluntarjoajan kannattaa ”varmuuden vuoksi” poistaa kaikki, mistä joku vain keksii valittaa. Tämä ilmiö tunnetaan nimellä ”chilling effect”: epätäsmällinen lainsäädäntö johtaa tarkoitettua merkittävämpään sananvapauden rajoittamiseen, kun viestintää sensuroidaan varmuuden vuoksi. Tosiasiallisen sananvapauden rajoittamisen kohteeksi joutuneella ei olisi EIS:n 13 artiklan edellyttämää oikeussuojakeinoja. Tämä johtaisi mahdollisuuteen sabotoida tehokkaasti poliittista keskustelua. Tämä rajoittaisi sananvapautta epäsuorasti painostamalla palveluntarjoajia puuttumaan viranomaisten asemasta, tavalla, joka ylittää saman sopimuksen artiklassa 17 säädetyn oikeuksien väärinkäytön kiellon. Yhteiskunnallisen keskustelun kannalta palveluntarjoajia tulisi sen sijaan kieltää poistamasta tietoa ilman tuomioistuimen määräystä, sähkökauppalain 5 luvun tapaista vastuun ottavaa valittajaa tai omia, etukäteen julkaistuja sääntöjään.

2.3 Velvollisuus poistaa rasistinen sisältö tuomioistuimen määräyksestä – sananvapauslain arviointi

(Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä; 460/2003)

KRP:n mukaan sananvapauslain 18 §:ssä on säädetty palvelimen ylläpitäjälle velvollisuus keskeyttää verkkoviestin (2 § 1 momentin 2. kohta) jakelu tuomioistuimen määräyksestä. Vaatimuksen tuomioistuimelle voi esittää virallinen syyttäjä, tutkinnanjohtaja tai asianomistaja, kun on ilmeistä, että viestin sisällön pitäminen yleisön saatavilla on säädetty rangaistavaksi. Keskustelupalstakontekstissa ”viestin jakelun keskeyttäminen” tarkoittaa joko viestin poistamista järjestelmästä tai viestiin liittyvien lukuoikeuksien muuttamista siten, ettei yleisö enää näe viestin sisältöä.

KRP:n mukaan sananvapauslakia sovelletaan (3 §) vapaasti valikoituvalle vastaanottajajoukolle (2 § 1 momentin 1. kohta) toimitettaviin verkkoviesteihin (2 § 1 momentin 2. kohta). Siten ylläpitäjällä on velvollisuus poistaa rasistinen viesti sananvapauslain 18 §:n nojalla annetusta tuomioistuimen määräyksestä sellaiselta keskustelupalstalta, jonka käyttäjäjoukkoa ei ole erityisellä tavalla ennalta rajattu. Lain soveltamisalaan eivät sen sijaan kuulu rajatun piirin postituslistat tai keskustelupalstat. Sananvapauslain käytön edellyttämän tunnusmerkistöpunninnan tekee sekä vaatimuksen esittäjä että tuomioistuimien.

EFFI:n mukaan voimassa oleva lainsäädäntö (sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain 18 §:n mukaan tuomioistuimien voi poliisin, syyttäjän tai asianosaisen hakemuksesta määrätä verkkoviestin jakelun keskeytettäväksi,) mahdollistaa nopean ja tehokkaan puuttumisen selvästi lakia rikkovaan verkkoviestintään tuomioistuimen antamalla verkkoviestin jakelun keskeyttämismääräyksellä ilman, että Internet-palveluntarjoajille tai keskustelupalstan ylläpitäjille tarvitsee siirtää poliisille, syyttäjille ja tuomioistuimille kuuluvia tehtäviä. Toimivaltainen tuomioistuin näissä asioissa on

Internet-palveluntarjoajan tai julkaisijan kotipaikan tuomioistuim tai Helsingin käräjäoikeus.

Piraattipuolueen mukaan verkkojulkaisun määritelmä (sananvapaus)laissa on epämääräinen, mitä kritisoitiin runsaasti jo lakia säädettäessä. Todennäköisesti moni pitää tietämättään palvelua, joka katsottaisiin oikeudessa verkkojulkaisuksi. Käytännössä verkkojulkaisu-status tuntuu perustuvan siihen, että jonkin palvelun ylläpitäjä vapaaehtoisesti ilmoittaa pitävänsä verkkojulkaisua. Verkkojulkaisu-statusta voidaan pitää jossain määrin epäonnistuneena ratkaisuna, eikä sen pohjalta pidä laatia uusia oikeuksia tai velvollisuuksia.

3. Yleisarvio valvonta-, poistamis- ja rangaistusvastuun lisäämistarpeesta

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää keskustelupalstan ylläpitäjän valvontavastuuta ja siihen liittyvää laiminlyönnin kriminalisointia ongelmallisena keinona sananvapauden toteutumisen kannalta.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan vanhojen käytäntöjen, luotettavuuden, avoimuuden ja turvallisuuden tasapainottaminen on erittäin haastavaa, kuten osoittavat Suomessakin saadut kokemukset muun ohella poliisin luomista listoista lapsipornografian estämiseksi (ks. HE 99/2006 vp; 1068/2006; <http://lapsiporno.info/suodatus.html>). Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on – tietoverkossakin – turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tasapainon turvaamiseksi eri oikeuksien välillä voi olla perusteltua harkitusti valvoa tai rajoittaa viestintää (vrt. PeVL 9/2004 vp).

Oikeuskansleri katsoo, että internetin käyttö on kehittynyt suuntaan, jossa keskustelupalstoja perustavat ja ylläpitävät varsinaisten verkon lisäarvopalveluiden tuottajien ohella myös varsin laajasti yksittäiset verkon kotikäyttäjät. Keskustelupalstaan rinnastuvia toimintoja, joissa ennalta määräämättömät tai palvelun käyttäjiksi rekisteröityneet voivat kirjoittaa kaikille näkyviä kommentteja sisältyy myös useisiin muihin laajasti käytettyihin tietoverkon palveluihin. Esimerkkeinä tällaisesta verkon sisällöstä voi mainita yksityishenkilöiden blogit joissa on kommentointimahdollisuus sekä Facebook-sivut, joilla kävijät voivat käydä keskusteluja.

Oikeuskanslerin mukaan internetin käyttäjiltä ei voi aidosti odottaa jatkuvaa omien verkkosivustojensa valvontaa jo pelkästään siitä syystä, että valvonnan toteuttaminen loma-aikoina olisi usein käytännössä mahdotonta. Ääritapauksessa valvontavelvollisuuden asettaminen voisi johtaa siihen, että suomalaiset internetin käyttäjät eivät voisi täysipainoisesti osallistua verkon kehittyviin sosiaalisiin medioihin.

Oikeuskanslerin mukaan muistiossa ajatuksen tasolla esitetty ehdotus lailla asetetusta valvontavelvollisuudesta ja siihen liitetystä kriminalisoinnista olisi omiaan rajoittamaan ainakin lain noudattamiseen vakavasti suhtautuvien verkon käyttäjien mahdollisuuksia osallistua verkon jatkuvasti kehittyviin sosiaalisiin medioihin ja tarjota omia sisältöjään tietoverkoissa.

Oikeuskansleri pitää kyseenalaisena, voiko muistiossa esitetyn lainsäädännön laatimisella saavuttaa sellaista tosiasiallista hyötyä, joka ylittäisi sen verkkoa käyttäville asetettujen velvoitteiden luomat haitat. Kun yhä suurempi osa verkon keskustelupalstoista ja muusta sellaisesta verkkosisällöstä, johon ennalta määräämätön verkon käyttäjä voi kirjoittaa kommentteja, on yksittäisten verkon kotikäyttäjien ylläpitämiä, tulee harkita tarkoin, millainen selonottovelvollisuus verkon sisällön lainvastaisuudesta voidaan käyttäjille asettaa.

Oikeuskanslerin mukaan suuri osa verkon sisällöstä sijaitsee ulkomaisilla palvelimilla ja sisältöä on melko yksinkertaista saattaa verkossa käyttäjien saataville anonyymisti niin, ettei valvontavelvollista henkilöä ole mahdollista osoittaa. Joka tapauksessa ulkomaisen palveluitten osalta muistiossa esitetyn vastuun toteuttaminen edellyttäisi useissa tapauksissa ulkomaisen yrityksen tai viranomaisen yhteistyötä. Laissa asetettuja valvonta- ja tietojen poistovelvoitteita koskevia määräyksiä olisi helppo kiertää käyttämällä ulkomaisia palveluita ja määräykset olisivat näin omiaan vaikeuttamaan kotimaisten palveluntarjoajien toimintaa.

Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää aiheellisena, että ryhdyttäisiin tämän asian lainsäädännön valmistelutoimiin. Kyseessä on sen vahvistaminen, ettei sananvapautta saa käyttää rasististen ja viharikosten ja muunlaisten uhkaamisrikosten tekemiseen ja julkiseen kehittämiseen rikokseen. Valtakunnansyyttäjänvirasto kiinnittää huomiota Ruotsin lainsäädäntöön (Lag 1998:112 om elektroniska anslagstavlor).

Vähemmistövaltuutetun mukaan tällä hetkellä keskustelupalstoilla esiintyy erittäin runsaasti lainvastaista materiaalia ja rasististen viestien levittämisestä joutuu hyvin harva rikosoikeudelliseen vastuuseen. Rasistisen propagandan laaja esiintyminen keskustelupalstoilla saattaa lisätä syrjinnän ja rasistisen rikollisuuden esiintymistä. *Vähemmistövaltuutetun* mukaan on kaikkien etu, että osittain epäselvä nykytilanne ylläpitäjien vastuuseen liittyen selkeytettäisiin. Ruotsin ”Lag om ansvar för elektroniska anslagstavlor” (1998:112) voisi toimia varteenotettavana mallina. *Vähemmistövaltuutetun* mukaan valvontavastuun voisi mahdollisesti rajata koskemaan ainoastaan yritysten, säätöiden ja tietyn kokoisten yhdistysten ylläpitämiä keskustelupalstoja/portaaleja.

KRP:n mukaan nykyisin voimassaolevassa lainsäädännössä on katsottu perustelluksi puuttua rasistiseen kirjoitteluun rikoslainsäädännön avulla, mutta esimerkiksi rikosten selvittämisen vaikeus sekä lainvastaisten kirjoitusten suuri määrä on ollut omiaan vaikeuttamaan rikosoikeudellisen vastuun toteuttamista. Nämä seikat huomioon ottaen rangaistusuhkaisten velvoitteiden asettaminen keskustelupalstojen ylläpitäjille vaikuttaa perustellulta. Velvoitteiden asettamista puoltaa myös se, että jo keskustelupalstan ylläpitäminen sinänsä vaatii aktiivista toimintaa ja oma-aloitteisuutta. Koska ylläpidettävä keskustelupalsta tarjoaa edellytykset myös lainvastaisen toiminnan harjoittamiselle, velvoitteiden asettaminen tällaiseen erityiseen toimintaan ryhtyvälle vaikuttaa perustellulta.

KRP haluaa ylipäätään kiinnittää huomiota tekijän vastuuseen. Vaikka vastuun laajentaminen on perusteltua, voidaan katsoa, että suomalaisessa oikeuskäytännössä lähtökohdista ei yleensä ole ollut se, että rikoksen tapahtumapaikan omistaja joutuisi kantamaan osavastuun rikoksesta, johon paikan omistaja ei ole ollut vaikuttamassa. Yhteiskunnan

tulisi ensisijaisesti taata rikosprosessille lainsäädännölliset edellytykset jäljittää rikosentekijä, myös tietoverkossa. Tällä hetkellä rajatulle piirille lähetetyn rasistisen viestin lähettäjää ei ole mahdollista selvittää, sillä sananvapauslain 17 § ei ole sovellettavissa eivätkä pakkokeinoinlain televalvonnan (PKL 5a:3) edellytykset täyty tutkittaessa kiihottamista kansanryhmää vastaan.

Edellä kerrotut seikat huomioon ottaen *Keskusrikospoliisi* kuitenkin katsoo, että muistiossa esitetyt ehdotukset keskustelupalstan ylläpitäjän valvonta- ja selonottovelvollisuudesta sekä poistamis- ja estämisvelvollisuudesta ovat perusteltuja ja toimenpiteillä voidaan arvioida olevan selkeästi rasistista rikollisuutta ehkäisevä sekä palstojen ylläpitäjien oikeusasemaa selkeyttävä vaikutus.

KRP:n mukaan ylläpitäjän oikeusturvan kannalta on myös keskeistä se, millaisia toimenpiteitä rikosoikeudellisesta vastuusta vapautuminen ylläpitäjältä edellyttää. *KRP* katsoo, että tässä yhteydessä tulisi myös selvittää se, millaisia seurauksia ylläpitäjälle mahdollisesti koituu tilanteessa, jossa suoritettavat poistamis- tai estotoimenpiteet toteutankin jälkeenkään perusteettomiksi

Itä-Suomen hovioikeuden mukaan oikeusministeriön kirjettä seuranneessa muistiossa mainituista ongelmista huolimatta hovioikeus pitää tarpeellisena sellaisen lainsäädännön aikaansaamista, jolla internetissä keskustelupalstoja ylläpitävien velvollisuuksia ja vastuuta selvennettäisiin ja tietyissä tilanteissa ylläpitäjän menettely tai laiminlyönti kriminalisoitaisiin. Joka tapauksessa on tarpeellista, että tähän asiakokonaisuuteen liittyvät lainsäädäntötarpeet ja niihin liittyvät ongelmakohdat otetaan seikkaperäisen tutkimisen ja valmistelun kohteeksi.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus katsoo, että muistiossa kuvailtujen lainsäädännön valmistelutoimiin ryhtyminen on varmasti tarpeen.

Oulun käräjäoikeus pitää erittäin tarpeellisena, että ryhdytään muistiossa kuvailtuihin keskustelupalstan ylläpitäjien velvollisuuksia ja vastuuta koskeviin lainsäädännön valmistelutoimiin.

EFFI:n mukaan muistion havainto, että jos keskustelupalstojen ylläpitäjille halutaan valvontavastuu, se pitäisi nimenomaisesti säätää laissa, pitää paikkansa. *EFFI* katsoo kuitenkin, että tällaista valvontavastuuta ei tule säätää.

EFFI:n mukaan vastuu rikoksista pitäisi pitää niiden tekijöillä ja valvontatehtävä poliisilla eikä säilyttää kumpaakaan sivullisille. Internet-sivustojen ylläpitäjien vastuuta arvioivan muistion mukainen vastuun siirto keskustelupalstan ylläpitäjille olisi kohtuuttoman raskas siirtäessään näille poliisin ja tuomioistuinten tehtäviä ja johtaisi yhteiskunnallista keskustelua rajoittavaan itesesensuuriin. Jos tarkoitus on saada laittomat viestit pois verkosta, miksei esimerkiksi verkkoviestin jakelun keskeyttämismääräyksen käyttömahdollisuuksia arvioida lainkaan - ellei ajatus nimenomaan ole saada sensuroiduksi myös laillisia viestejä ilman valitusoikeutta.

EFFI:n mukaan joissakin keskustelupalstojen teknisissä toteutuksissa ei ole minkäänlaista ylläpitäjää, jonka voisi asettaa vastuuseen (esimerkiksi jo vuodesta 1980 toiminut

Usenet, jossa viestit kiertävät koneelta toiselle ilman mitään keskuspalvelinta tai ennalta määrättyä reittiä). Palstanpitäjien vastuun kiristäminen todennäköisesti johtaisi tällaisten kanavien suosion lisääntymiseen ja vaikeuttaisi rikollisten viestien poistamista entisestään.

Piraattipuolueen mukaan muistiossa vaihtoehtojen 1–3 "säätämisen ongelmia" käsittelevissä kohdissa esitetyt kysymykset jäävät vaille vastausta. Palveluiden ylläpitäjien vastuun kirittämisestä muodostuisi äärimmäisen monimutkainen säätelykokonaisuus. Tavallisen, sivutoimenaan ja harrastuksenaan jotakin verkkosivustoa ylläpitävän ihmisen olisi mahdotonta olla tarkkaan selvillä hänellä olevista velvoitteista.

Piraattipuolue katsoo, että liitemuistiossa puhutaan lähinnä "keskustelupalstoista" täsmentämättä mitä termillä tarkoitetaan. Lausunnossa oletetaan, että termillä tarkoitetaan kaikkia tekstin, kuvien ja videoiden julkaisupalveluja, sillä termin tulkitseminen kaapeimmassa mahdollisessa merkityksessä ei tuntuisi kokonaisuuden kannalta mielekkäältä. Verkossa on lukemattomia erilaisia viestien julkaisupalveluja, joista moniin perinteinen julkaisijavastuu ei kerta kaikkiaan sovellu.

Piraattipuolueen mukaan verkon keskustelupalstoja ja yhteisöpalveluita ei voi rinnastaa julkaisutoimintaan. Palvelun ylläpitäjä tarjoaa mahdollisuuden viestien välittämiseen ja yksittäiset käyttäjät tuottavat palvelun sisällön. Keskustelupalstan tai yhteisöpalvelun ylläpitäjä onkin verrattavissa postiin, teleyrityksiin ja kirjapainoihin. Ne ovat riippuvaisia ulkopuolisten käyttäjien tuottamasta materiaalista ja tarjoavat ainoastaan viestien välityskeinon. Jokainen voi tehdä rikosilmoituksen laittomaksi epäilemistään verkkoaineistosta. Tällöin poliisi tutkii asian, ja tuomioistuin voi määrätä viestin poistettavaksi ja rangaista viestin lähettäjää. Liitemuistiossa ei oteta huomioon verkon keskustelupalstojen, yhteisöpalvelujen, blogien ja niiden kommenttiosoiden, reaaliaikaisten keskustelujen ja kirjoitusjärjestelmien, sekä videoiden, kuvien ja tekstien julkaisupalvelujen muodostaman kokonaisuuden monipuolisuutta. Useat palvelut ovat luonteeltaan sellaisia, että vaatimus tiukasta valvonnasta tekisi niiden toiminnasta mahdotonta.

Piraattipuolue mainitsee esimerkiksi Pastebin-nimisen palvelun (www.pastebin.com), joka mahdollistaa minkä tahansa tekstin anonyymien julkaisemisen muiden nähtäville. Palvelu on tarkoitettu lähinnä muistiinpanojen ja lyhyehköjen sitaattien jakamiseen. Tekstit voivat olla mitä kieltä tahansa. PiratePad-niminen palvelu (www.piratepad.net) puolestaan on verkkoselaimessa toimiva kirjoituspohja, jossa eri käyttäjät voivat kirjoittaa samaa tekstidokumenttia keskenään yhtä aikaa. Jokaisella padilla on oma verkkosoite, ja teksti jää verkkoon näkyville. Palvelu on tarkoitettu erilaisten tekstien yhdessä kirjoittamiseen. Näissä palveluissa palvelun ylläpitäjällä ei ole mitään erityistä yhteyttä palvelun käyttäjiin. Teknisessä mielessä ylläpitäjä voisi kyllä poistaa viestejä, mutta hänen on äärimmäisen vaikea olla tietoinen jatkuvasti kaikkien viestien sisällöstä, varsinkin, kun palveluiden käyttäjäkunta on hyvin kansainvälistä.

Piraattipuolue vastustaa ehdottomasti kaikkia liitemuistiossa esitettyjä kolmea ratkaisuvaihtoehtoa. Palveluntarjoajan vastuuvapaus on Internetin tärkeimpiä vapausperiaatteita, eikä siihen tulisi tehdä poikkeuksia. Vastuun pitää olla viestin lähettäjällä, ei sillä, joka tarjoaa palvelun viestin lähettämiseen. Palveluntarjoajan vastuuperiaatteen radikaali muuttaminen merkitsisi Internetin tuhoamista, mikäli sitä pystyttäisiin valvomaan te-

hokkaasti. Erityisesti sosiaalisten yhteisöpalvelujen, kuten YouTube, Facebook ja IRC-galleria, ylläpitäminen muodostuisi mahdolltomaksi, jos palveluntarjoajan vastuuvapauden ehtoja tiukennettaisiin radikaalisti.

Piraattipuolueen mukaan ylläpitäjien vastuun kiristämisen pelotevaikutus ulottuisi laajemmaksi kuin mitä itse lain kirjain edellyttäisi. Ylläpitäjät poistaisivat varmuuden vuoksi kaiken vähänkin arveluttavan materiaalin. Tällainen seuraus tukahduttaisi vakavalla tavalla avointa kansalaiskeskustelua.

Vapaan sanan yhdistys katsoo, että keskustelupalstan ylläpitäjien asettaminen vastuuseen keskustelupalstojen sisällöstä ja niiden valvomisesta johtaisi siihen, että levitettävän aineiston tarkistaminen kuuluisi sellaisille tahoille, joilla ei ole erityisasiantuntemusta käsiteltävästä aiheesta. Ehdotus saattaa johtaa siihen, että keskustelupalstan ylläpitäjät alkavat sensuroida itseään. Tämä olisi ristiriidassa perustuslain turvaaman oikeuden kanssa tuottaa ja vastaanottaa tietoa ilman, että siihen puututaan ennalta. Lain tulkittamisen vastuun siirtäminen esimerkiksi keskustelupalstan ylläpitäjille on myös erittäin arveluttavaa. Tähän tarkoituksen on olemassa viranomaisia, joiden toimenkuvaan kuuluu nimenomaan lain tulkittaminen.

Suomen Journalistiliitto katsoo, ettei Internet-sivustojen ylläpitäjien valvontavelvollisuutta koskevaa sääntelyä tule muuttaa. Muistiossa on tuotu hyvin esiin ongelmia, joita mahdollisiin säädösehdotuksiin liittyisi. Niiden lisäksi Suomen Journalistiliitto kiinnittää huomiota siihen, että erityisesti pienten lehtien toimituksissa ei ole eikä voi ollakaan ilman ulkopuolista tukea resursseja ainakaan ympärivuorokautisen valvonnan järjestämiseen. Tämä johtaisi siihen, ettei pienillä lehdistä olisi jatkossa mahdollisuutta ylläpitää lainkaan keskustelupalstoja rikosoikeudellisen vastuun pelossa. Tämä johtaisi tilanteeseen, jossa vain hyvin suuret alan toimijat – jopa vain kansainväliset sellaiset – pystyvät hoitamaan asian esityksen edellyttämällä tavalla. Sananvapauden kannalta juuri pienten toimijoiden merkitys on Suomessa erittäin merkittävä, koska ne osin takaavat viestinnän moninaisuutta ja eri mielipiteiden näkymistä.

Viestinnän Keskusliiton mukaan muistiossa nykytilanteen ongelmaksi todetaan se, että avoimen keskustelupalstan ylläpitäjällä on melko vähäinen riski joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen käyttäjien hänen ylläpitämällään palstalla tekemästä sisältörikoksesta kuten kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Nykyisen lain mukaan ylläpitäjän tuomitseminen edellyttää, että hänen voidaan osoittaa olevan tietoinen palstan lainvastaisesta käytöstä. Sananvapaussuojan näkökulmasta ylläpitäjän joutumisen vastuuseen tuleekin olla poikkeuksellista. Vastuun ulkopuolisten käyttäjien viestien mahdollisesti lainvastaisista sisällöistä täytyy lisäksi olla sidottu nimenomaan edellä mainittuun tietoisuusedellytykseen, jolloin myös vastuusta on voitava vapautua samoin edellytyksin kuin verkkooperaattori sähkökauppain (458/2002) säännösten perusteella vapautuu. Keskustelukanavan tarjoamiseen liittyvä tätä ankarampi vastuu verkkokeskustelijoiden mielipiteistä olisi suhteellisuusperiaatteen vastainen sananvapauden rajoitus. Muistion neljännellä sivulla tuodaan asianmukaisesti esiin muitakin ongelmia, joita erityisen valvonta- ja poistamisvelvollisuuden säätämiseen liittyisi. Koska palstan ylläpitäjällä ei ole useinkaan mahdollisuutta selvittää käyttäjien jakamien sisältöjen lainmukaisuutta, velvollisuus voisi konkretisoida ainoastaan silloin, kun kyseessä on ilmiselvästi lainvastainen

aineisto, jolloin tietoisuusedellytyksin vastuu on olemassa voimassa olevankin lain perusteella. Sääntelyn nykytila on tältä osin aiheellista säilyttää.

Ollilan mukaan PeVM 14/2002 vp mietinnössä on arvioitu sananvapauslain velvoitteiden asettamista yksityishenkilön pitämille kotisivuille ja verkkojulkaisujen yhteydessä oleville keskustelupalstoille. Valiokunnan mukaan samanlaisten velvoitteiden asettaminen saattaisi käytännössä kaventaa yksityisten henkilöiden tosiasiallisia mahdollisuuksia käyttää sananvapautta verkossa. Valiokunnan mietinnössä korostettiin sananvapauden käytön mahdollisuuksien turvaamista verkossa.

Ollilan mukaan laaja sananvapaus verkoissa on antanut mahdollisuuksia laittomalle ja rikolliselle viestinnälle. Kun Internetin viestintämahdollisuudet ovat laajasti toteutuneet, on aihetta arvioida, onko rikollisten sisältöjen kontrolloimiselle ja poistamiselle annettava enemmän mahdollisuuksia. Rikollisten viestintäsisältöjen totaalikielto verkkomaailmassa ei ole mahdollista, mutta niiden merkitystä ja painoarvoa voidaan pyrkiä vähentämään.

Ollilan mukaan kaikille sivustojen ylläpitäjille lailla asetettava yleinen viestien ennakotarkastusvelvollisuus voisi olla suhteeton ja epärealistinen sananvapauden rajoitus. Sen sijaan laissa määritelty oikeus sopimusehdoista riippumatta poistaa sisällöltään rangaistavaksi epäilty viestit ja vaadittaessa velvollisuus poistaa tai antaa päätös kieltäytymisestä antaa sivuston ylläpitäjälle keinot sivuston valvontaan. Tämän valvontavelvollisuuden laiminlyönnin voisi sitten kriminalisoida.

Nuotio katsoo, että sääntelyyn liittyvien ongelmien ja oikeustilan epäselvyyden vuoksi olisi tässä vaiheessa perusteltua olla esittämättä tiukennettuja valvontavelvollisuuksia, tai sitten tulisi vain hyvin yleisluonteisesti säätää uudesta tiukemmasta velvollisuudesta.

4. Valvottava rikos ja valvonnan laiminlyönnistä seuraava rangaistus

Vähemmistövaltuutetun mukaan voisi harkita, olisiko mahdollisesti rikesakko sopiva seuraamus esimerkiksi yksittäisen lainvastaisen viestin poistamista koskevan velvoitteen laiminlyönnistä ottaen huomioon rikesakkomenettelyn joustavuus. Tässä tapauksessa esimerkiksi poliisin nettivinkki-palvelun kautta tulleita vinkkejä tutkivat henkilöt voisivat tarvittaessa määrätä rikesakon, jolloin raskasta rikosprosessia ei tarvittaisi yksittäisen lainvastaisen viestin poistamista koskevassa asiassa.

Helsingin käräjäoikeus katsoo, että kysymystä ei voida rajata pelkästään rasististen rikosten tunnusmerkistön täyttävän aineiston valvonta- ja poistamisvelvollisuuteen, vaan mahdollinen uusien velvollisuuksien ja kriminalisointien säätäminen sekä asian valmistelu tulisi kohdistaa ylläpitäjien vastuuseen kokonaisuudessaan. Käräjäoikeus katsoo, että asiaan liittyvä kysymyksenasettelu koskee yleensä internetiä välineenä sananvapautta käytettäessä. Yksittäiseen rikostunnusmerkistöön kohdistuvat lainsäädäntötoimenpiteet olisivat omiaan lisäämään epäselvyyttä koskien ylläpitäjän valvontavelvollisuutta ja rangaistusvastuuta.

Ollila katsoo, että sananvapauslain systematiikkaan sopivilla muutoksilla olisi mahdollista toteuttaa sivuston ylläpitäjän valvonta kaikkien sisällöltään rangaistavaksi epäiltävien viestien osalta. Rassistisia ilmaisuja ei olisi tältä osin syytä asettaa erityisasemaan, vaan sananvapauslain 17 ja 18 §:n kriteereillä olisi mahdollisuus toteuttaa julkaisijan ja kotisivun ylläpitäjän valvontavastuu. Valvontavelvollisuuden laiminlyönti voisi olla 13 §:n päätoimittajarikkomukseen ja 21 §:n joukkoviestintärikkomukseen rinnastuva rikkomus.

5. Valvonta- ja poisottovastuusta tarkemmin

Ollila katsoo, että muistion II 1-kohdan aktiivinen valvontavelvollisuus ja sen laiminlyöminen kriminalisointi vastaa sananvapauslakia koskevassa hallituksen esityksessä esitettyä tulkintaa, että verkkojulkaisun vastaavan toimittajan vastuu koskisi kaikkea verkossa julkaistua aineistoa. Eduskuntakäsittelyssä tämä vaihtoehto kuitenkin torjuttiin. Aktiivinen valvontavelvollisuus voisi vaikeuttaa niiden sivustojen toimintaa, jotka pyrkivät noudattamaan lakia. Suosituilla verkkolehtien keskustelusivustoilla viestien määrä on niin suuri, että aktiivinen ja oma-aloitteinen valvontavelvollisuus voisi johtaa sivuston toiminnan rajoittamiseen. Internetissä on myös sivustoja, joilla ei ehkä välitetä lain noudattamisesta. Velvoitteiden kiertäminen on myös mahdollista siirtämällä sivustot ulkomaisten palvelimien alaisuuteen. Rikollisten viestintäsisältöjen totaalikielto verkkomaailmassa ei ole mahdollista, mutta niiden merkitystä ja painoarvoa voidaan pyrkiä vähentämään.

Ollilan mukaan valvontavelvollisuuden sääntelyllä voitaisiin pyrkiä siihen, että luotettavien ja valvontaa noudattavien sivustojen painoarvo ja merkitys käyttäjien ja yleisön keskuudessa saataisiin merkittävämmäksi. Sananvapauslain verkkoviestin tunnistamistietojen luovuttamisen ja jakelun keskeyttämisen kriteeri ”jos on todennäköisiä syitä epäillä viestin olevan sisällöltään sellainen, että sen pitäminen yleisön saatavilla on säädetty rangaistavaksi” voisi olla peruste sivuston ylläpitäjän valvonnalle. Sivuston ylläpitäjällä olisi oikeus oma-aloitteisesti poistaa tällainen todennäköisin perustein rangaistava sisältöä tarkoittava viesti.

Ollilan mukaan esitetystä valvontavelvollisuutta koskevasta vaihtoehdoista II 2-kohdan velvollisuus estää pääsy tietoon tai poistaa viesti keskustelupalstalta voisi olla sananvapauden turvaamisen kannalta realistisin.

Ollilan mukaan, jos sivuston ylläpitäjälle on esitetty tieto tai vaatimus todennäköisin perustein rangaistavaa sisältöä tarkoittavasta viestistä, ylläpitäjän pitäisi joko poistaa viesti tai antaa vaatimuksen esittäjälle tieto vaatimuksen hylkäämisestä. Tämä menettely voisi olla samantapainen kuin vastaavan toimittajan vastinetta ja oikaisua koskeva menettely. Jos vaatimus on hylätty, poistoa vaatinut voisi tämän jälkeen ryhtyä sananvapauslain 18 §:n verkkoviestin jakelun keskeyttämistä koskevaan menettelyyn. Kunniaa tai yksityiselämää koskevien viestien loukkaavuus ei aina ilmene itse viestistä, vaan sitä voi arvioida vasta asianosaisen esittämän vaatimuksen perusteella. Näiden osalta poistoa vaatineen ja ylläpitäjän käsitykset voivat myös poiketa toisistaan. Valvontavelvollisuuden laiminlyönti voisi tulla kyseeseen silloin, jos ylläpitäjä ei esitetystä tiedosta tai

vaatimuksesta huolimatta poista todennäköisin perustein rangaistavaa sisältöä tarkoittavaa viestiä, eikä anna vaatimuksen esittäjälle päätöstä siitä, miksi viestiä ei pitäisi poistaa.

6. Sisällön toteaminen rikolliseksi

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan keskustelupalstan sisältöä valvovan moderaattorin on hyvin vaikea varmistua siitä, milloin kyseessä olisi tunnusmerkistön täyttävä ja rikosoikeudellisen vastuun laukaiseva sisältö. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että tämän arvion tekeminen kuuluu esitutkintaviranomaiselle sekä viime kädessä tuomioistuimelle ja toteaa, että viranomaisten mahdollisuuksia saada sivustojen käyttäjiltä ja valvojilta tietoja ja vinkkejä ilmeisen lainvastaisen sisällön osalta on parannettava.

KRP toteaa, että muistiossa on käsitelty joitakin valvontavelvollisuuden asettamiseen liittyviä ongelmia, kuten esimerkiksi sitä, miten valvontavelvollisten piiri määritellään täsmällisesti ja tasapuolisesti sekä sitä, mihin rikoksiin valvontavelvollisuus tulisi ulottaa. *KRP* katsoo, että valvontavelvollisuuteen liittyy myös kysymys siitä, voidaanko kaikilta keskustelupalstojen ylläpitäjiltä edellyttää riittäviä juridisia valmiuksia keskustelun asianmukaiseen valvomiseen tai sen arvioimiseen, täyttääkö jokin toiminta mahdollisesti rikostunnusmerkistön siten, että ylläpitäjälle syntyy rangaistusuhalla tuettu velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin. Muistiossa on esitetty, että estämis- ja poistamisvelvollisuus realisoituisi vain niissä tilanteissa, joissa aineisto on selvästi lainvastaista. Jo viimeaikaisen oikeuskäytännön perusteella voidaan kuitenkin todeta, että ilmaisunvapautta toteuttavan laillisen julkisen keskustelun ja toisaalta rikollisen toiminnan rajoja on joissakin tapauksissa hyvin vaikea arvioida edes alan asiantuntijoiden toimesta.

EFFI katsoo, että jos olemassa olevan lain mahdollisuuksia laittomien viestien poistamiseen ei käytetä, tai poliisi ei viitsi tutkia kunnianloukkauksia netissä, pitäisi selvittää, mistä se johtuu ja miten poliisin toimintamahdollisuuksia voisi parantaa, eikä siirtää poliisille kuuluvia velvollisuuksia muille, varsinkaan tahoille, joita ei voi saattaa vastuuseen viranomaisvaltuuksien väärinkäytöstä. Keskustelupalstojen ylläpitäjille ei pidä säätää velvollisuutta eikä edes antaa oikeutta arvioida viestien laillisuutta, vaan se on poliisin, syyttäjän ja viime kädessä tuomioistuimen tehtävä. *EFFI*:n selvittäessä asiaa toukokuussa 2007 ilmeni, että poliisi, syyttäjä tai asianosainen oli kuluneen yli kahden vuoden aikana pyytänyt verkkoviestin jakelun keskeyttämistä Helsingin käräjäoikeudelta kaksi kertaa (nämä kaksi tapausta sisältävät kaikki Helsingin käräjäoikeuden käsittelemät keskeyttämismääräykset ja myös ei-sähköisen median). Vain toisessa tapauksessa pyyntö oli niin perusteltu, että tuomioistuin hyväksyi sen. Koska nykyisetkin oikeusturvakeinot riittävät, eikä niitäkään ilmeisesti ole juuri tarvittu, niin *EFFI* ei näe mitään syytä korjata olematonta ongelmaa uudella lainsäädännöllä.

Viestinnän Keskusliiton mukaan muistion neljännellä sivulla tuodaan asianmukaisesti esiin muitakin ongelmia, joita erityisen valvonta- ja poistamisvelvollisuuden säätämiseen liittyisi. Koska palstan ylläpitäjällä ei ole useinkaan mahdollisuutta selvittää käyttäjien jakamien sisältöjen lainmukaisuutta, velvollisuus voisi konkretisoitua ainoastaan

silloin, kun kyseessä on ilmiselvästi lainvastainen aineisto, jolloin tietoisuusedellytyksin vastuu on olemassa voimassa olevankin lain perusteella. Sääntelyn nykytila on tältä osin aiheellista säilyttää.

7. Muiden keinojen huomioonottaminen

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että vastuu myös avoimilla keskustelupalstoilla julkaistavien rasististen rikosten tunnusmerkistön täyttävän aineiston osalta voidaan kohdentaa ja lainvastainen sisältö poistaa tehokkaasti. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että eri ohjauskeinojen vaihtoehtoja tulisi tarkastella syvällisemmin, jotta rasististen rikosten kitkemiseksi löydettäisiin sellaiset oikeasuhtaiset keinot, jotka turvaavat sananvapauden toteutumisen ja riittävät mahdollisuudet keskustelupalstojen toiminnalle

Liikenne- ja viestintäministeriö on laatinut keskeisimpien suomalaisten palveluntarjoajien kanssa käytäntösäännöt, joiden avulla palveluiden ylläpitäjät voivat puuttua epäasialliseen viestintään, eli moderoida järjestelmiä mahdollisimman kattavasti ja järjestelmällisesti. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tarpeellisena parantaa poliisin mahdollisuuksia saada tietoa ja vinkkejä internet-sivustojen ilmeisen lainvastaisesta sisällöstä. Liikenne- ja viestintävirasto on tehnyt yhdessä sisäasiainministeriön kanssa työtä sen eteen, että suomalaisilla internet-palvelujen tuottajilla olisi käytössään työkalu, jolla käyttäjien mahdollisuus vihjata poliisille rikollisesta toiminnasta ja muusta epäilyttävästä aineistosta olennaisesti helpottuu.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan lähtökohtaisesti internetin varjopuolet on voitava torjua tehokkaasti ja nopeasti, kuitenkin rajoittamatta internetin avointa ja vapaata perusluonnetta.

Pelkästään rikosoikeudellinen sääntely ei yksinään turvaa tai riitä rasismien kitkemiseen tietoverkosta. Mahdollisesti kansainvälisten järjestöjen (EU:n perusoikeusvirasto, ETYJ:n suvaitsevuutta ja syrjimättömyyttä käsittelevä demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto, YK:n ihmisoikeustoimisto ja YK:n rotusyrjinnän vastainen komitea CERD) käytännöstä saattaisi löytyä aineistoa lakihankkeen syventämiseksi.

KRP:n mukaan keskustelupalstan ylläpitäjän rikosoikeudellisen vastuun lisääminen merkitsisi uusien velvollisuuksien säätämistä palstan ylläpitäjälle sekä näiden velvollisuuksien laiminlyönnin kriminalisoimista. Keskusrikospoliisi katsoo, että ennen tietyn menettelyn tai toiminnan kriminalisoimista tulisi aina selvittää halutun tavoitteen saavuttaminen muiden keinojen avulla. Lähtökohtaisesti rasistisen kirjoittelun vähentämiseen tulisi pyrkiä puuttumalla ensisijaisesti itse kirjoituksia laativien tahojen toimintaan.

KRP:n mukaan sääntelytyön jatkovalmistelu tulisi keskittää niille alueille, joita tällä hetkellä ei ole säännelty lainkaan, tai joiden sääntelyssä voidaan tunnistaa puutteita. Laadittaessa velvoittavaa normistoa niinkin keskeiseen perusoikeuteen kuin sananvapauden vaikuttavalle alueelle, sääntelyn valmistelussa tulee huomioida tarkasti ympäristön ominaispiirteet. Sääntelyn tulisi myös olla kustannusvaikutuksiltaan kohtuullista suhteutettuna saavutettavaan tavoitteeseen. Esimerkiksi ennakoivalvontavelvoitteen ulottaminen harrastevoimin ylläpidetyille keskustelupalstoille saattaisi käytännössä es-

tää harrastajaryhmien omien keskustelupalstojen tarjoamisen Suomessa. Jos tavoitteen ja sääntelystä aiheutuvien vaikutusten välillä on ilmeinen epäsuhta, viestintä siirtyy tietoverkossa helposti kotimaisen lainkäytön ulottumattomiin, mikä lienee vastoin sääntelyn tavoitetta. Tällöin myös heikentyisivät edellytykset jäljittää todellinen rikoksenteikkiä.

Seta:n mukaan on erityisen tärkeää kouluttaa ja ohjeistaa viharikollisuuden ehkäisystä ja torjunnasta vastaavia viranomaisia, erityisesti poliisia ja oikeuslaitosta, ja luoda menettelytapoja tämän viharikollisuuden tuomiseksi osaksi viharikollisuuden tilastointia, raportointia ja ennaltaehkäiseviä toimia. Tarvitaan myös käytännön toimenpiteitä ilmoituskynnyksen alentamiseksi. Viharikoksen kohteeksi joutuva ei aina tiedä, että vihamotiivilla voi olla merkitystä rikosta arvioitaessa. Epäilty motiivi saatetaan jättää mainitsematta monesta muustakin syystä, esimerkiksi viranomaisten ennakkoluulojen vuoksi. Tarvitaan julkista keskustelua ja eri tahoille, mm. kouluille, suunnattuja kampanjoita sekä kohdennettuja uhrien tukipalveluja, jotta tietoisuus viharikoksista kasvaa ja kynnys tehdä rikosilmoitus madaltuu.

Liite 1

Oikeusministeriö
Ilari Hannula

1.2.2010

Muistio tarpeesta säätää internet-sivustojen ylläpitäjille erityinen rasistisen rikoksen tunnusmerkistön täyttävän aineiston valvonta- ja poistamisvelvollisuus

I Nykytilanne ja ongelmat

Internetin keskustelupalstoilla esiintyy yksilöitä tai kansanryhmiä loukkaavaa rasistista kirjoittelua. Viestien kirjoittajia ei aina saada rikosoikeudelliseen vastuuseen tai poistamaan kirjoituksiaan palstalta. Tämän vuoksi yleisölle avointen keskustelupalstojen ylläpitäjien vastuu palstojen sisällöstä on myös tärkeää.

Velvollisuus valvoa

Verkkojulkaisun vastaavalle toimittajalle on sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetussa laissa (460/2003) säädetty valvontavastuu verkkojulkaisun ja siihen osana kuuluvan keskustelupalstan sisällöstä. Sen laiminlyönnistä voi seurata rangaistus päätoimittajarikkomuksesta. Avoimet keskustelupalstat tai portaalit eivät ole verkkojulkaisun osia. Päätoimittajan valvontavastuu verkkojulkaisun ja siihen kiinteästi kuuluvan keskustelupalstan sisällöstä ei näin ollen ulotu avointen keskustelupalstojen ylläpitäjiin, joille ei ole säädetty nimenomaista velvollisuutta valvoa keskustelupalstalla käytävän keskustelun lainmukaisuutta. Perustuslakivaliokunta on pitänyt kuitenkin tärkeänä sitä, että portaalien ja keskustelupalstojen ylläpitäjät seuraavat viestintää sivustoillaan. Käytännössä keskustelupalstojen sisältöä yleensä eri tavoin valvotaan jälkikäteen (ns. jälkimoderointi). Harvinaisempia ovat palstat, joita valvotaan etukäteen tai joita ei valvota lainkaan.

Velvollisuus poistaa tieto tai muutoin estää tiedon saanti

Keskustelupalstan ylläpitäjälle ei ole säädetty nimenomaista velvollisuutta poistaa lainvastaista rasistista kirjoitusta tai muutoin estää tiedon saanti ylläpitämiltään sivuilta (ks. kuit jälj. luku 3.). Vaikka ylläpitäjän tietoon olisikin tullut, että palstalla on lainvastaista rasistista aineistoa, on epäselvää, syntyykö keskustelupalstan ylläpitäjälle velvollisuus estää pääsy ko. tietoon.

Rikosoikeudellinen vastuu

Keskustelupalstan ylläpitäjä voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen sisällöltään lainvastaisen viestin levittämisestä yleisön saataville seuraavissa tapauksissa (ei koske verkkojulkaisun osana olevia keskustelupalstoja):

1. Keskustelupalstan tarjoaminen lainvastaiselle viestinnälle.

Perustuslakivaliokunnan mukaan keskustelupalstan ylläpitäjän rikosoikeudellinen vastuu voi tulla arvioitavaksi, jos tämä esimerkiksi sallii palstan muodostuvan rikollisten viestien julkaisukanavaksi. Keskustelupalstan ylläpitäjä on tässä tapauksessa tietoinen keskustelupalstalla käytävän keskustelun sisällön lainvastaisuudesta ja siitä, että laittomien viestien tulo keskustelupalstalle jatkuu edelleen. Jollei ylläpitäjä sulje palstaa tullessaan tietoiseksi sen edellä kuvatusta julkaisukanavaluonteesta ja salliessaan näin tietoisesti ylläpitämänsä keskustelupalstan käytön lainvastaiseen viestintään, keskustelupalstan ylläpitäjä voi joutua rikosoikeudelliseen avunantajan vastuuseen siitä sisältörikoksesta, joka toteutuu lainvastaisen viestinnän jatkuessa. Myös rikoskumppanuus voi toteutua. Jos ylläpitäjä kehottaa keskustelijoita jatkamaan selvästi lainvastaista viestintää, voi ylläpitäjä syyllistyä yllytykseen ko rikokseen.

Tässä tapauksessa rikosoikeudellinen vastuu on selkeästi olemassa, mutta tilanne on käytännössä varsin harvinainen.

2. Ylläpitäjällä on tietoisuus palstalla olevan yksittäisen viestin lainvastaisesta sisällöstä.

Keskustelupalstan ylläpitäjä voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen tekijänä tai avunantajana sisällöltään lainvastaisen yksittäisen viestin levittämisestä ja syyllistyä esimerkiksi kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai vaikkapa kunnianloukkaukseen taikka avunantoon sellaiseen rikokseen. Tällainen tilanne voi syntyä, jos palstan ylläpitäjä on tietoinen palstalle saatetun viestin selvästi lainvastaisesta sisällöstä ja tietoisesti sallii aineiston jäädä yleisön saataville. Tietoisuus voi syntyä, esimerkiksi tehdystä viestin sisältöä koskevasta ilmoituksesta tai ainakin sitä koskevasta poistamiskehotuksesta. Kysymys on asiallisesti samankaltaisesta vastuuperusteesta kuin 1 kohdassa.

Tekijänvastuun syntyminen on kuitenkin epävarmaa, koska se edellyttää rikosoikeuden yleisten oppien mukaista erityistä oikeudellista velvollisuutta estää lainvastaisen tiedon levitys. On epävarmaa, syntyykö ylläpitäjälle tällainen erityinen oikeudellinen velvollisuus aktiiviseen toimintaan tiedon saannin estämiseksi ja voidaanko erityistä oikeudellista velvollisuutta koskevia rikoslain säännöksiä ylipäätään soveltaa sellaisiin sisältörikkosiin kuten kiihottamiseen kansanryhmää vastaan. Oikeuskäytännössä vastuu liitetään tavallisesti ns. seurausrikoksiin.

Avunantajanvastuun toteutuminen kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tms. rikokseen on myös epävarmaa. Avunantajan rikosoikeudellinen vastuu voi tulla kysymykseen ainoastaan varsinaisen teon aikana tai sitä ennen tapahtuneesta tahallisesta auttamisesta. Tällainen tilanne voi syntyä niissä tapauksissa, joissa keskustelupalstaa valvotaan ennakolta. Jos palstan ylläpitäjä vasta teon täyttymisen, eli yleisön keskuuteen levittämisen tai yleisön saataville asettamisen jälkeen tulee tietoiseksi palstalla olevan laittoman viestin sisällöstä ja päättää olla poistamatta viestiä palstalta tai estämättä pääsyä tietoon, hän voi syyllistyä avunantoon ainoastaan, jos varsinaisen teon eli rasistisen aineiston levittämisen yleisön keskuuteen voidaan katsoa jatkuvan.

Kuvattu tilanne on tavanomainen, mutta rikosoikeudellisen vastuun syntyminen on epävarmaa.

3. Miten menetellä vastuusta vapautumisen varmistamiseksi.

Ei myöskään ole yleisiä säännöksiä siitä, miten ylläpitäjän tulisi menetellä varmistaakseen sen, ettei ylläpitäjä joudu rikosoikeudelliseen vastuuseen tietoonsa tulleesta sisällöltään selvästi lainvastaisesta aineistosta. Jos ylläpitäjä saatuun tiedon ilmeisesti lainvastaisesta sisällöstä omatoimisesti tai pyynnöstä välittömästi tai ilman aiheetonta viivytystä estää pääsyn ko aineistoon, hänen voitaneen katsoa vapautuneen mahdollisesta rikosoikeudellisesta vastuusta.

Kuitenkin tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (458/2002) palveluja tarjoavalle operaattorille on säädetty erityinen mahdollisuus päästä rikosoikeudellisesta vastuusta estämällä aineistoon pääsy heti, kun operaattori on saanut tietää palstan aineiston selvästi lainvastaisuudesta (15 §). Estäminen tai aineiston poistaminen vapauttaa operaattorin rikosoikeudellisesta vastuusta palstan tietojen sisällöstä tai niiden tallettamisesta. Operaattori saa tiedon sisällön lainvastaisuudesta joko tuomioistuimen määräyksestä, jossa operaattori sakon uhalla velvoitetaan estämään pääsy ko. tietoon, tai jos hän muuten tosiasiallisesti saa tietoonsa jonkin seuraavista rikoksista: kiihottamisen kansanryhmää vastaan tai sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisen.

Yhteenveto:

Avoimen keskustelupalstan ylläpitäjällä on melko vähäinen riski joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen ylläpitämällään palstalla olevasta sisältörikoksesta kuten kiihottamisesta kansanryhmää vastaan.

II Lainsäädäntötoimet ja ongelmat

Rasistista kirjoittelua keskustelupalstoilla voitaneen muun ohella vähentää lisäämällä keskustelupalstan ylläpitäjien rikosoikeudellista vastuuta. Tämä voi tapahtua **säättämällä** ylläpitäjälle **uusia velvollisuuksia ja kriminalisoimalla velvollisuuksien laiminlyönti**. Rangaistusvastuu seuraisi velvollisuuksien laiminlyönnistä, jollei keskustelupalstan ylläpitäjää voida tuomita tekijänä tai osallisena kiihottamisrikokseen. Tässä ei käsitellä muita mahdollisia keinoja kuten vapaaehtoisuuteen perustuvia tai itsesääntelyn keinoja rasistisen kirjoittelun vähentämiseksi keskustelupalstoilla.

On ajateltavissa muun muassa seuraavia lainsäädäntötoimia:

1. Ylläpitäjälle säädettäisiin velvollisuus valvoa ylläpitämäänsä keskustelupalstan viestintää silmällä pitäen rasistista aineistoa ja velvollisuus ottaa tarvittaessa selvää rasistiseksi väitetyn keskustelun lainmukaisuudesta. Valvonnan tai selonottovelvollisuuden laiminlyönnistä säädettäisiin rangaistus.

Muutoksia: Jos ylläpitäjä ei tiedä palstallaan olevan rasistista aineistoa, ei hänelle voi syntyä rikosoikeudellisesti sanktioitua velvollisuutta poistaa sitä tai estää pääsyä tietoon. Valvontavelvollisuuden säätäminen poistaisi nykyisen epäselvyyden siitä, onko keskustelupalstan ylläpitäjällä valvontavelvollisuus ja millä edellytyksin. Valvontavelvollisuuden rikkomisesta seuraisi rangaistus. Ristiriitainen tilanne, jonka mukaan riski tulla rangaistuksi vähenee, mitä vähemmän ylläpitäjä seuraa palstansa kirjoittelua ja tulee siten tietoiseksi sen rikollisesta sisällöstä, poistuisi, kun rangaistus voisi seurata jo valvontavelvollisuuden (tai siihen kuuluvan selonottovelvollisuuden) rikkomisesta.

Ongelmia: Millä tavoin valvontavelvollisten piiri (ylläpitäjät yms.) määriteltäisiin ja valvonnan riittävyys arvioitaisiin? Millä tavoin sääntelyn kohteena olevat keskustelupalstat yms. foorumit määriteltäisiin? Ovatko valvontavelvollisten piiri ja valvonnan kohde ylipäätään riittävän täsmällisesti ja tasapuolisesti määriteltävissä ottaen huomioon tietotekniikan luomat muuttuvat mahdollisuudet? Mihin rikoksiin valvontavelvollisuus tulisi ulottaa? Milloin tai millaisen vihjeen perusteella syntyisi velvollisuus tarkistaa vihjeen todenperäisyys?

2. Jos keskustelupalstan ylläpitäjä on havainnut rasistisen viestin keskustelupalstalla tai se on hänen tietoonsa saatettu, hänelle voitaisiin säätää velvollisuus tietyin edellytyksin estää pääsy tietoon tai poistaa viesti keskustelupalstalta. Estämis- tai poistamisvelvollisuuden laiminlyönti kriminalisoitaisiin.

Muutoksia: Epäselvyys siitä, milloin keskustelupalstan ylläpitäjälle syntyisi velvollisuus poistaa palstalta rasistinen aineisto, vähenisi ja poistamisvelvollisuuden laiminlyönti kriminalisoitaisiin. Nykyisin rangaistusvastuu voi vain teoriassa syntyä tekijänvastuuna tai osallisuutena kiihottamisrikokseen.

Ongelmia: Millä edellytyksillä tai millaisen vihjeen perusteella syntyisi velvollisuus estää pääsy tietoon tai poistaa rasistinen aineisto? Aineiston rasistisuuden arviointi voi olla vaikeaa, minkä vuoksi estämis- tai poistamisvelvollisuus olisi syytä säätää vain selvästi lainvastaisen aineiston ollessa kyseessä. Tarvitaanko erillistä sääntelyä siitä, millä edellytyksillä rasistisen aineiston poistanut keskustelupalstan ylläpitäjä on joka tapauksessa vastuusta vapaa, vaikka myöhemmin osoittautuu, että poistetun aineiston levittämistä ei ole pidettävä kiihottamisrikoksena.

Yhteenveto

Avointen keskustelupalstojen ylläpitäjille ei ole säädetty nimenomaista velvollisuutta valvoa ylläpitämiensä palstojen sisältöä eikä velvollisuutta estää pääsyä palstalla olevaan ilmeisesti lainvastaiseen tietoon. Kiihottamisrikoksen tunnusmerkistöön ja epävarsinaisen laiminlyöntirikosvastuuseen liittyy tulkintaongelmia, jotka ovat osaltaan myötävaikuttaneet siihen, että keskustelupalstan ylläpitäjä voi vain poikkeuksellisesti joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen ylläpitämällään keskustelupalstalla esiintyvistä rasistisesta kirjoittelusta.

Jos keskustelupalstan ylläpitäjien valvontavastuu ja rikosoikeudellinen vastuu halutaan varmistaa, siitä on syytä säätää nimenomaisesti laissa. Tämä tapahtuisi säätämällä keskustelupalstan ylläpitäjälle velvollisuus valvoa keskustelupalstalla käytävää kirjoittelua ja velvollisuus poistaa tietoonsa tullut ilmeisesti rasistisena pidettävä aineisto tai estää pääsy sellaiseen tietoon sekä säätää näiden valvontavelvollisuuksien rikkomisesta rangaistus. Kriminalisoimalla säädettyjen velvollisuuksien laiminlyönti saatettaisiin keskustelupalstan ylläpitäjät, jotka eivät poista tiedossaan olevaa rasistista aineistoa palstaltaan, nykyistä laajemmin rangaistusvastuun piiriin. Tällaiseen sääntelyyn liittyy kuitenkin edellä kuvatunlaisia ongelmia.

Liite 2

Oikeusministeriö pyysi 1 päivänä helmikuuta 2010 päivätyllä lausuntopyynnöllä seuraavilta viranomaisilta, organisaatioilta, järjestöiltä ja asiantuntijoilta kirjallisen lausunnon muistiosta.

Ulkoasiainministeriö
Sisäasiainministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö*
Työ- ja elinkeinoministeriö

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia*
Oikeuskanslerinvirasto*
Valtakunnansyyttäjänvirasto*
Vähemmistövaltuutetun toimisto*
Keskusrikospoliisi*
Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Helsingin syyttäjänvirasto
Joensuun syyttäjänvirasto

Helsingin hovioikeus
Itä-Suomen hovioikeus*
Helsingin kärjäoikeus*
Oulun kärjäoikeus*
Itä-Uudenmaan kärjäoikeus*

Electronic Frontier Finland ry (EFFI)*
Enar-Finland ry
Ihmisoikeusliitto ry
Seksuaalinen tasavertaisuus ry (SETA)*
Suomen Journalistiliitto ry*
Päätoimittajien yhdistys ry
Viestinnän Keskusliitto ry*

Suomen Asianajajaliitto ry
Suomen Lakimiesliitto ry
Suomen Tuomariliitto ry
Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry

Tutkijatohtori Päivi Tiilikka, Helsingin yliopisto
Lehtori Riitta Ollila, Jyväskylän yliopisto*
Emeritusprofessori Mikael Hidèn, Helsingin yliopisto
Professori Raimo Lahti, Helsingin yliopisto
Professori Kimmo Nuotio, Helsingin yliopisto*
Professori Terttu Utriainen, Lapin yliopisto

* tähdellä on merkitty tahot, jotka ovat toimittaneet pyydetyn lausunnon

Lisäksi lausunnon toimittivat Piraattipuolue ja Vapaan sanan yhdistys.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-259-074-9 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIOEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi